

Соціо-економічні особливості розвитку сільських територій України*

Процес споживання ресурсів планети як основного джерела життєдіяльності людства позначився на зниженні природно-ресурсного потенціалу Землі, в тому числі родючості ґрунтів та доступності чистих води, повітря й продовольства для населення. Потреба пошуку збереження навколишнього середовища поряд з необхідністю задоволення потреб усіх живих систем сформувала різні підходи до покращення способу життя населення. Становлення процесів децентралізації влади в Україні, глобалізації суспільно-політичного життя, розвитку вітчизняної економіки окреслило природо- та людиноорієнтовану стратегію розвитку суб'єктів суспільних відносин, індикатором ефективності яких став збалансований характер розвитку всіх систем і, зокрема, стан сільських територій. В Україні саме розвиток сільських територій потребує найбільшої уваги з боку суспільства внаслідок посилення явищ асиметрії та диспропорції в економіці та соціальній сфері, депопуляції населення, зниженні підприємницької активності.

Сільські території як суспільно-екологічне середовище виступають одночасно осередком історико-культурної спадщини та базисом національної економіки не лише через експортну орієнтованість аграрного сектору, але й системи унікальних відносин, що становлять основу демографічної, продовольчої та економічної безпеки країни. Засади саморозвитку, самореалізації, здатність самостійно розпоряджатися досягненнями цивілізації та становлення аграрної сфери через узгодження економічних інтересів розвитку села та соціально-екологічних пріоритетів зниження антропогенного впливу на навколишнє середовище слугують підставою, щоб визнати актуальність наукових досліджень за проблемою розвитку сільських територій та визначення перспективних підходів щодо активізації внутрішніх процесів регіонів через механізм «Родова садиба», що формує реальні можливос-

ті для об'єктивного системного розвитку аграрної сфери без додаткових витрат бюджетів усіх рівнів та запобігання зняттю населених пунктів з мапи України внаслідок їх спустошення.

Монографія структурно складається із вступу, основної частини, загальних висновків, додатків і списку використаної літератури. Основна частина монографії містить чотири розділи: 1. Теоретичні засади розвитку сільських територій. 2. Динамічні складові розвитку сільських територій України. 3. Адміністративно-гештальтні підходи в управлінні. 4. Родові поселення як механізм планомірного розвитку сільських територій України.

До основних наукових результатів, що отримані авторами у процесі виконання монографічного дослідження, необхідно віднести насамперед такі:

1) систематизовано відомості щодо розвитку сільських територій як структурованої системи, представлено авторські методичні підходи до визначення ефективності суспільно-економічних відносин на основі узагальнюючих та синтезуючих показників, обґрунтовано методичні підходи до аналізу економічної ефективності функціонування територіальних громад з урахуванням залежності ендогенних й екзогенних чинників від економіко-соціальних характеристик та особливостей організації системи місцевого самоврядування;

2) розроблено інноваційно-інвестиційні механізми управління розвитком територіальних громад на основі публічного управління за участю громадських організацій, зареєстрованих у населених пунктах;

3) запропоновано гештальтно-холістичний підхід щодо становлення територіальних громад як цілісних людино-природних систем;

4) обґрунтовано методичні підходи та алгоритм оцінки ефективності багатofункціонального розвитку сільських територій через реалізацію ідеї «Родова садиба», спроектовано та оцінено величину суспільно-економічних змін, оцінено тенденції розвитку територіальних громад з урахуванням структурних і динамічних змін у країні, визначено перспективні напрями підвищення ефективності функціонування мешканців сільських територій та удосконалення соціально-

* Плотнікова М. Ф., Присяжнюк О. Ф. Планомірний розвиток сільських територій : монографія / за ред. Є. І. Ходаківського. Київ : Вид-во Ліра-К, 2019. 272 с.

економічних відносин між ними через створення локальної економічної системи «виробництво – переробка – реалізація – споживання», в тому числі за участі споживчих товариств у населених пунктах.

Варто відзначити запропонований авторами ноосферний підхід до вибору й оцінки управлінських рішень щодо суспільного розвитку та організації процесів життєдіяльності та господарювання, що забезпечує гармонізацію інтересів суспільства і природного середовища, сприяючи зростанню енерго-інформаційного потенціалу території. Поширення вказаного підходу надасть можливість ефективного функціонування суспільно-господарських систем за одночасного стимулювання переселення високоосвіченої інвестиційно-активної молоді з міст до сільської місцевості, що стане каталізатором суспільно-економічного зростання внаслідок підприємницької та громадської активності.

Автори розкривають еколого-економічні й соціальні засади розвитку сільських територій крізь призму розуміння екзогенних і ендегенних чинників, що зумовлюють наявні асиметрії та диспропорції в суспільному середовищі. Визначаючи вплив природно-кліматичних умов, вони актуалізують необхідність гармонізації відносин людини та природи через створення організаційно-управлінських структур саморозвитку (активізацію діяльності агентів змін у межах сільських територій).

Практичне значення наведених результатів дослідження дозволяє формувати раціональну структуру управління розвитком сільських територій як на національному, так і на локальному рівні. Представлений доробок орієнтований на удосконалення соціально-економічного механізму життєдіяльності та господарювання сільського населення, підвищення рівня зайнятості, а також зростання рівня якості життя населення. Результати методичних і практичних робіт

можуть бути використані спеціалістами при визначенні стратегії економічного розвитку регіону, а практика впровадження – сприяє вдосконаленню економічних відносин у межах громади в умовах новостворених ОТГ. Все це дає можливість створити в регіоні потужний кластер для активізації виробництва та соціалізації життєдіяльності.

Монографія «Планомірний розвиток сільських територій» виконана з дотриманням усіх вимог до підготовки та опублікування наукових праць такого рівня. Вказане видання буде корисним широкому колу науковців, керівників організацій, фахівців, аспірантів, які займаються питаннями теорії і практики розвитку сільських територій, зокрема проблемами управління та адміністрування, формування середовища ефективного розвитку територіальних громад, становлення спроможних соціально-економічних систем на сільських територіях, що є ефективними джерелами стійкого зростання. Монографія буде цікавою для студентів, які вивчають спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування», «Публічне управління і адміністрування», «Підприємство, торгівля та біржова діяльність» з метою оволодіння світоглядними й прикладними аспектами розвитку суспільних та підприємницьких структур.

Автори продемонстрували високий професійний рівень, здатність до формулювання та обґрунтування теоретико-методологічних і практичних аспектів дослідження, розкриття й побудови ефективних механізмів взаємодії всіх учасників суспільних відносин з урахуванням їх локальних і національних особливостей та міжнародного досвіду. Тому вважаю, що представлена монографія суттєво доповнить теоретичну базу досліджень з питань розвитку сільських територій, а рекомендації авторів будуть належним підґрунтям для становлення системи державного управління та місцевого самоврядування.

П. Т. САБЛУК, доктор економічних наук, професор, академік НААН

Саблук Петро Трохимович - доктор економічних наук, професор, академік НААН, академік-секретар Відділення аграрної економіки і продовольства, Національна академія аграрних наук України (м. Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 9)

E-mail: econotuaan@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-8037-9545>

Саблук Пётр Трофимович - доктор экономических наук, профессор, академик НААН, академик-секретарь Отделения аграрной экономики и продовольствия, Национальная академия аграрных наук Украины (г. Киев, ул. М. Омеляновича-Павленко, 9)

E-mail: econotuaan@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-8037-9545>

Sabluk Petro Trokhymovych - doctor of economic sciences, professor, academician of NAAS, academician-secretary of the Department of agricultural economics and food, National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (9, M. Omelianovycha-Pavlenka st., Kyiv)

E-mail: econotuaan@ukr.net

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-8037-9545>

* * *